

KONU 1: I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SEBEPLERİ

Dünya'daki Düvel-i Muazzama (Avrupa'nın büyük güçlerine Osmanlı Devleti'nin verdiği isim. Kelime anlamı muazzam devletler demektir.) başta olmak üzere pek çok devleti karşı karşıya getiren bu ilk büyük savaşın pek çok nedeni vardır. Bu nedenleri genel ve özel nedenler olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN GENEL NEDENLERİ

- Dünya Savaşı'nın en önemli nedeni özellikle Sanayi İnkılâbı ile hız kazanan **sömürgecilik yarışıdır**. Bir başka ifade ile Sanayi İnkılâbını gerçekleştiren Avrupalı devletler arasında meydana gelen hammadde ve Pazar rekabeti savaşın tartışmasız en önemli sebebidir.

NOT: Bu sebep savaşa sebep olan iki büyük devleti karşı karşıya getirmiştir. Bir tarafta İngiltere, diğer yanda Almanya I. Dünya Savaşı'na sebep olan asıl devletlerdir.

- Savaşın ikinci büyük nedeni ise Fransız İhtilali ile yayılan **milliyetçilik** fikrinin bazı devletler tarafından diğerlerinin zararına kullanılmasıdır.

NOT: Bu durumda özellikler Rusya'nın Balkanlarda uyguladığı Panславizm politikası ve bu politikadan büyük zarar gören Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Osmanlı Devleti akla gelmelidir.

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN ÖZEL NEDENLERİ

- Almanya, Prusya önderliğinde birliğini sağlamaya çalışırken Fransa ile **SEDAN** muharebesini gerçekleştirmişti. Bu savaşta kaybeden Fransa gelişmiş sanayisi çok önemli kömür yataklarının olduğu **Alsas-Loren bölgesini** Almanya'ya kaptırmıştı.
- Avusturya-Macaristan'ın Almanya ile çok eskilere giden bağları bulunmaktaydı. Her ikisi de yüzyıllarca **Habsburg hanedanı** tarafından yönetilmiş bu iki devletin nüfus

yapıları da büyük oranda birbirine benziyordu. Avusturya sınırları içerisinde önemli miktarda Alman nüfusu yaşamaktaydı. Bu ortak bağlar bu iki devleti birbirlerine yaklaştırmaktaydı.

- Almanya ve İtalya'nın birliklerini tamamlayarak 19. Yüzyılda kurulan dengeyi değiştirmelerinin ardından İngiltere, Rusya ile yakınlaşmaya başlamış, 20. Yüzyılın başında **Reval Konferansı** ile Osmanlı topraklarını paylaşma konusunda anlaşmışlardı.
- Trablusgarp'ın ardından Batı Anadolu'yu İtalya'ya vaat eden İngiltere, bu devleti kendi yanına çekmeyi başarmıştı.
- Kuruluşlarında Rusya ve İngiltere'nin büyük desteği olan Yunanistan, Sırbistan, Romanya gibi Balkan devletleri İtilaf Devletleri safında yer alacaklardı.

NOT: Bir tek II. Balkan Savaşı'nda diğer Balkan devletlerinin saldırısına uğrayan **Bulgaristan** bunun dışında kalmış, Çanakkale Zaferi'nin ardından İttifak devletleri safında savaşa katılmıştır.

- Savaşın sonlarına doğru Almanya'nın Uzakdoğu sömürgelerine göz diken Japonya, İtilaf Devletlerine katılmıştır.
- Yine savaşın başlarında **Monreo Doktrini** gereği Avrupa işlerine karışmayan A.B.D., sonradan İtilaf Devletleri safında savaşa girerek savaşın kaderini değiştirmiştir.

NOT: **Monreo Doktrini** 1823'de ABD Kongresi tarafından kabul edilen doktrin ABD'nin benimsediği yalnızlık siyasetidir. Doktrine göre ABD, Avrupa meselelerine karışmayacak, Avrupa'nın Amerika kıtasına karışmasına izin vermeyecektir. ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girişi bu doktrini ilk kez terk etmesi anlamına gelir.

I. DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİ ÜÇLÜ İTTİFAK VE ÜÇLÜ İTİLAFLAR DEVLETLERİNİ GRUPLARININ ORTAYA ÇIKMASI

- Yukarıda belirttiğimiz gibi I. Dünya Savaşı'nın temel sebebi Sömürgecilikten kaynaklanan rekabettir.

- Bu rekabette bir tarafta daha önce saniyeleşerek sömürgeler edinmiş ve bunları kaybetmek istemeyen İngiltere ve Fransa yer alırken; diğer tarafta birliğini geç tamamlamış, sömürgecilik yarışına geç katılmış ve sömürge bulmak isteyen iki devlet, Almanya ve İtalya yer almaktadır.
- Diğer yandan Rusya'nın Balkanlarda uyguladığı Panslavist politika ile düşman haline gelen Avusturya-Macaristan ve Rusya yukarıda saydığımız özel sebeplerin de etkisi ile farklı kutuplarda yer almıştır. Böylece savaş öncesinde iki grup ortaya çıkmıştır.

Üçlü İttifak Devletleri

- Almanya
- İtalya
- Avusturya-Macaristan

DİKKAT: İtalya savaş öncesinde ittifak devletleri arasında yer almış ancak savaşa İtilaf Devletleri safında girmiştir. Sebebini yukarıda belirtmiştik.

Üçlü İtilaf Devletleri

- İngiltere
- Fransa
- Rusya

OSMANLI DEVLETİ'NİN ALMANYA İLE YAKINLAŞMASININ SEBEPLERİ

- Uzun süredir **DENGE POLİTİKASI** ile ayakta kalmaya çalışan Osmanlı Devleti'nin siyasi yalnızlıktan kurtulmaya çalışması
- NOT:** 19. Yüzyılda Rusya karşısında İngiltere Osmanlı Devleti'nin yanında yer alıyordu. Ancak Bu iki devletin anlaşması Osmanlı Devleti'ni yalnız bırakmıştır.
- İktidarda bulunan İttihat ve Terakki yöneticilerinin Alman hayranı olması, Almanların savaşı kazanacağına inanmaları
 - II. Balkan Savaşı'nda olduğunda gibi daha önceden kaybedilen toprakları yeniden kazanma düşüncesi

ALMANYA'NIN OSMANLI DEVLETİ İLE YAKINLAŞMASININ SEBEPLERİ

- Bu yakınlaşmanın en önemli nedeni Osmanlı topraklarının Jeopolitik konumudur. Biraz daha açacak olursak, Osmanlı toprakları hem İngiltere'nin sömürgelerine giden yol üzerinde hem de Rusya ile İngiltere'nin arasındaydı.
 - Almanların Halifelğin siyasi gücünden yararlanma isteği
- NOT:** Nitekim Osmanlı Devleti savaşa girerken padişah tüm Müslümanları **KUTSAL CİHAT'a** davet etmiş; Ancak bu davet umulan etkiyi yaratmamıştır.
- Osmanlı Devleti'nin savaş gücü ya da ekonomik gücü olmasa da İnsan gücünden yararlanma isteği
 - Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi ile açılacak yeni cephelerle Almanya'nın savaşta yükü hafifleyecekti.

KONU 2: I. DÜNYA SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI VE OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTIĞI CEPHELER

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI

- Savaş Avusturya-Macaristan veliahdı Franz Ferdinand'ın Saraybosna ziyaretinde Sırp bir milliyetçi tarafından öldürülmesi ile başlamıştır.
 - 28 Temmuz 1914'te Avusturya-Macaristan, Sırbistan'ı işgal etti. Ardından İtilaf ve İttifak Devletleri ardı ardına savaşa dâhil oldu. Böylece I. Dünya Savaşı başladı.
 - Bir Avrupa Savaşı olarak başlayan savaş, ABD'nin savaşa girişi ile Dünya Savaşı halini aldı.
- DİKKAT:** I. Dünya Savaşı'nda asıl sonucu belirleyen cephe Almanya ile İngiltere ile Fransa'nın savaştığı batı cephesi olmuştur. Bu cephede her iki taraf ta ilerleme kaydedemeyince çözümü başka yerlerde aramışlardır.

ÖRNEĞİN:

- Almanya, Osmanlı Devleti'ni savaşa sokarak Batı Cephesi'ndeki yükünü hafifletmek, savaşı geniş alana yaymak istemiştir.
- İngiltere Osmanlı Devleti'ni saf dışı bırakmak ve Rusya ile gücünü birleştirmek için Boğazlara saldırmıştır.
- Ya da İngiltere, ABD'nin savaşa girmesini sağlamıştır. Nitekim savaşın düğümünü çözen gelişme de bu olmuştur. ABD'nin Batı Cephesine yaptığı çıkarma sonucu Almanya yenilmiştir.

OSMANLI DEVLETİ'NİN I. DÜNYA SAVAŞI'NA GİRİŞİ

Akdeniz'de İtilaf donanmasından kaçan iki Alman gemisi **Goben ve Breslav**, Osmanlı Devleti'ne sığınmıştır. Osmanlı Devleti bu gemileri teslim etmeyerek satın aldığını ilan etmiştir. **Yavuz ve Midilli** ismini alan bu iki gemi tatbikat bahanesi ile çıktığı Karadeniz'de Rusya'nın **Odessia ve Sivastopol** limanlarını bombalamıştır. Böylece Enver Paşa ve Almanların oldubittisi ile savaşa girmiştir.

OSMANLI DEVLETİ'NİN I. DÜNYA SAVAŞI'NDA YER ALDIĞI CEPHELER

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheleri üç ana başlık altında toplayabiliriz.

1. TAARRUZ CEPHELERİ

- Kafkas Cephesi
- Kanal Cephesi

2. SAVUNMA CEPHELERİ

- Irak Cephesi
- Yemen-Hicaz Cephesi
- Filistin-Suriye Cephesi
- Çanakkale Cephesi

3. MÜTTEFİLERİNE YARDIM AMACIYLA ASKER GÖNDERDİĞİ CEPHELER

- Romanya Cephesi
- Galiçya Cephesi

- Makedonya Cephesi

NOT: Bu cepheler aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin sınırları dışında savaştığı cepheler olarak da geçmektedir. Bunun dışında bu cephelerle ilgili bir şey bilmenize gerek yok.

1. TAARRUZ CEPHELERİ**A. KAFKAS CEPHESİ**

NOT: I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin savaştığı ilk cephe dir.

Kafkas Cephesinin Açılış Sebepleri

- Yeni Cepheler açarak Almanya'nın Doğu Cephesindeki yükünü hafifletmek istemesi
- Orta Asya Türklerine ulaşarak onlardan oluşturulacak büyük ordu ile savaşı kazanmak

DİKKAT: Bu amacın ortaya çıkmasında **TURANCILIK (PANTÜRKİZM)** fikri etkili olmuştur.

- Kafkaslar üzerinden Bakü ve Hazar petrollerine ulaşmak
- Kafkaslar üzerinden İran'a oradan Hindistan'a ulaşarak İngiltere'yi zor durumda bırakmak.

Kafkas Cephesinde Mücadele

- Kafkas Cephesi, Enver Paşa'nın planladığı **Sarıkamış Harekâtı** ile başlamıştır. Ancak mevsim şartlarını, coğrafi özellikleri dikkate almayan Enver Paşa'nın saldırı planı büyük bir felaketle sonuçlandı. Hazırlıksız olarak Allahuekber dağlarına sürülen Doksan bin (Sonraki kayıplarla birlikte bu sayı 120 bine ulaştı.) Türk askeri donarak şehit oldu.
- Sarıkamış felaketinin ardından cephede üstünlüğü ele geçiren Rusya, karşı saldırıya geçti. Trabzon, Erzincan, Bayburt, Muş, Bitlis, Van Rusya'nın işgaline uğradı.
- Çanakkale cephesindeki başarının ardından **Mustafa Kemal**, Kafkas Cephesine atandı.

Rusya'dan Muş ve Bitlis'i geri almayı başardı.

NOT: Kafkas Cephesi, Mustafa Kemal'in I. Dünya Savaşı'nda görev aldığı ikinci cephedir.

DİKKAT: Kafkas Cephesi ile ilgili en önemli olaylardan bir tanesi de Tehcir Kanunu'dur.

TEHCİR KANUNU (1915): Doğu Anadolu'da yaşayan Ermeniler, bir yandan cephe gerisinde Türk ordusuna zarar veriyor, bir yandan da savunmasız Türk köylerine saldırıyordu. Bunun üzerine İktidardaki İttihat ve Terakki hükümeti Tehcir Kanunu'nu çıkararak Doğu Anadolu'da yaşayan Ermenileri savaş tehdidi olmayan Suriye'ye zorunlu olarak göç ettirdi. Günümüzdeki soykırım iddialarının temelinde bu kanun ve göç nedeniyle yaşananlar yatmaktadır.

Kafkas Cephesinin Kapanışı

- Rusya'da yaşanan Bolşevik İhtilali nedeniyle Rusya'nın bu cepheye ilgisi giderek azaldı.
- Sonunda iktidarı ele geçiren Bolşevikler ile İttifak devletleri arasında **1918 Brest-Litovsk Antlaşması** imzalandı. Böylece cephe kapandı.

Brest-Litovsk Antlaşması

- Rusya savaşta işgal ettiği yerleri boşaltacak,
- 1878 Berlin Antlaşması ile Rusya'ya verilen Kars, Ardahan ve Batum Osmanlı'ya geri verilecek

DİKKAT: Kars, Ardahan ve Batum tarihimizde **Evliye-i Selase** olarak geçmektedir.

NOT: Evliye-i Selase'nin geri alınması, Brest-Litovsk antlaşmasına Osmanlı Devleti'nin toprak kazandığı son antlaşma özelliği kazandırır.

B. KANAL CEPHESİ

DİKKAT: Kanaldan kastedilen Mısır'da bulunan, Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlayan Süveyş Kanalıdır.

Kanal Cephesinin Açılış Sebepleri

- Süveyş Kanalı'nı ele geçirerek İngiltere'nin sömürgeleri ile bağlantısını koparmak
- Yeni bir cephe açarak Almanya'nın yükünü hafifletmek
- Eskiden Osmanlı toprağı olan Mısır'ı geri almak

Kanal Cephesinde Mücadele

- Osmanlı Devleti Almanya'nın yoğun baskısı ile 14 Ocak 1915'te kanala ilk saldırısını gerçekleştirmiştir.
- İki büyük taarruzda başarılı olamayan Osmanlı birlikleri, İngilizleri karşı saldırısı sonrası geri çekilmeye başlamıştır.
- Bu geri çekiliş önce Filistin, ardından Suriye cepheleri ile devam etmiştir.

DİKKAT: Görüldüğü gibi Kanal, Filistin ve Suriye cepheleri birbirinin devamı niteliğinde cephelerdir.

NOT: Bu cephede İttihat ve Terakki'nin bir diğer asker lideri Cemal Paşa bulunmuştur.

2. SAVUNMA CEPHELERİ

A. IRAK CEPHESİ

DİKKAT: Osmanlı Devleti'nin ilk savunma cephesidir. Bu cephede İngiltere ile mücadele edilmiştir.

Irak Cephesinin Açılış Nedenleri

- İngiltere'nin Irak petrolünü el geçirmek istemesi
- İngiltere'nin Irak ve Kafkaslar üzerinden Rusya ile birleşmek istemesi
- Bu birleşme ile hem Rusya'ya ihtiyaç duyduğu yardım ulaşacak hem de Hindistan sömürgeleri güvenlik altına alınacaktı.

Irak Cephesinde Mücadele

- Cephe İngiltere'nin 1914'te Basra Körfezine asker çıkarması ile açılmıştır.
- Bu cephede kendisinden üstün İngiliz birliklerine karşı büyük bir mücadele veren Osmanlı birlikleri, 16 Nisan 1916'da **Kut'ül Amare zaferini** kazanmıştır.
- Ancak cepheye çok önem veren İngiltere takviye birliklerle tekrar saldırıya geçtiğinde hem yeterli takviye alamayan hem de bölge halkının ihanetine uğrayan Osmanlı ordusu geri çekilmeye başlamıştır.

YORUM: Arapların Osmanlı Devleti'ne ihaneti İslamcılık fikrinin geçersizliğini kanıtlar. Ya da bir başka ifade ile kazanan milliyetçilik olmuştur.

- Kuzeye doğru önce Bağdat, ardından Kerkük düşmüştür.
- İngiliz birlikleri Musul önlerine geldiğinde Mondros Ateşkes Antlaşmasının imzalanması ile cephede çatışmalar sona ermiştir.

DİKKAT: Mondros imzalandığı sırada Musul henüz işgal altında değildir. Bu, ileride Misak-ı Milli'de sınırlar belirlenirken bizim için önemli bir ölçüt olacak.

B. ÇANAKKALE CEPHESİ

DİKKAT: Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda tam anlamıyla başarılı olduğu tek cephe. Bu cephede İngiliz, Fransız ve Anzak (Avusturya-Yeni Zelanda) kuvvetleri ile mücadele edilmiştir.

Çanakkale Cephesinin Açılış Sebepleri

- Cephenin açılmasının en önemli nedeni Müttefiklerin Osmanlı Devleti'nin başkentini ele geçirerek, onu savaş dışı bırakmak istemesidir.
- İtilaf Devletleri Osmanlı'yı saf dışı bırakarak daha I. Dünya Savaşı'nın başlarında savaşın

geniş alanlara yayılmasını engellemiş olacaktı.

- Bolşevik İhtilali nedeniyle zor durumdaki Rusya'ya yardım götürmek
- Rusya'dan başta buğday olmak üzere ihtiyaç duydukları ham maddeleri almak

Çanakkale Cephesinde Mücadele

- Çanakkale Savaşları iki aşamadan oluşmaktadır. İtilaf Devletleri önce karaya asker çıkarmadan Boğazı geçebileceklerini düşünerek denizden saldırıya geçmiştir. Ancak üstün teknolojilerine rağmen Türk topçusunun direnişi ve Nusrat Mayın Gemisi'nin döşediği mayınlar sayesinde **18 Mart 1915'te Çanakkale Deniz Zaferi** kazanılmıştır.
- Kara muharebeleri 25 Nisan 1915'te başlamış ve yaklaşık bir yıl sürmüştür. Bu muharebelere Yarbay rütbesi ile katılan Mustafa Kemal, kazanılan başarılarla büyük paya sahiptir.

NOT: Müttefik devletlerin Gelibolu Yarımadasına yaptıkları çıkarma, II. Dünya Savaşı'ndaki Normandiya çıkarmasına kadar Dünya'nın en büyük kara çıkarması olarak kalmıştır.

NOT: Yarbay Mustafa Kemal, bir tümen komutanı olarak katıldığı savaşın sonlarına doğru Generalliğe terfi etmiş ve **Anafartalar Grup Komutanı** olmuştur.

Çanakkale Cephesinin Sonuçları

- İtilaf Devletleri Çanakkale Boğazını geçemedi. Osmanlı Devleti savaş dışı kalmadı. **Böylece;**
 - Yeni Cephe açıldı ve savaş daha geniş alana yayıldı.
 - I. Dünya Savaşı en az iki yıl daha uzadı.
- Rusya'ya yardım gitmedi. Rusya'da Bolşevik İhtilali çıktı ve Rusya savaştan çekildi.

- Bulgaristan, İttifak Devletleri safında savaşa dâhil oldu. Böylece Osmanlı Devleti ile Almanya arasında kara bağlantısı kuruldu.
- Gelibolu'ya dışlanmış bir asker olarak gelen Mustafa Kemal, ulusal bir kahraman olarak ayrıldı. Bu savaşta halk arasında kavuştuğu ün, onun Kurtuluş Savaşı'nın lideri olmasını sağladı.
- "Çanakkale geçilmez." Ruhu doğdu. Bu ruh belki I. Dünya Savaşı'nı kazanmamıza yetmedi. Ancak aynı ruh Kurtuluş mücadelesinin doğmasını sağladı.

C. YEMEN-HİCAZ CEPHELERİ

DİKKAT: Osmanlı Devleti'nin Arabistan Yarımadasını savunmak için oluşturduğu iki cephe dir.

Yemen ve Hicaz Cephelerinin Açılış Sebepleri

- İngiltere'nin sömürgelerine giden yolun güvenliğini ve kontrolünü tam olarak sağlamak istemesi

Yemen ve Hicaz Cephelerinde Mücadele

- Arabistan'ın en güney ucu Yemen'dir. Burada savaş İngiltere'nin Yemen'e asker çıkarmasıyla başlamıştır.
- Yemen'in ardından Hicaz bölgesi boyunca kuzeye doğru ilerleyen İngilizler, Mekke ve Medine'nin bulunduğu kutsal toprakları ele geçirmiştir.
- Bu cephelerde Osmanlı kuvvetleri İngiliz askerlerinden daha çok bölgenin yerli halkı Müslüman Araplarla mücadele etmiştir.
- Bu cephede özellikle **Fahrettin Paşa'nın Medine Müdafaası** önemlidir.

DİKKAT: Araplar, **Şerif Hüseyin** önderliğinde İngiltere ile milli bir devlet sözü (**Mc. Mahon Ant.**) karşılığında Osmanlı Devleti'ne ihanet etmiştir. Arapların ihaneti **İslamcılık (ümmetçilik)** fikrinin geçersizliğini kanıtlar.

D. FİLİSTİN-SURİYE CEPHELERİ

DİKKAT: Filistin ve Suriye Cephelerinin, Kanal cephesinin devamı niteliğinde olduğunu yukarıda belirtmiştik.

Filistin ve Suriye Cephelerinin Açılış Nedenleri

- Kanal saldırısının ardından İngiltere, Sömürgelerine giden yoldan Osmanlı tehdidini tamamen kaldırmak için karşı saldırıya geçti.

Filistin-Suriye Cephelerinde mücadele

- İngiltere'nin saldırısını durdurmak için önce Filistin, bu cephedeki başarısızlığın ardından Suriye Cephesi kuruldu.
- Mustafa Kemal, Kafkas Cephesinin ardından Suriye cephesine atandı. Ancak geldiğinde savaş kaybedilmiş, Osmanlı birlikleri düzensiz bir şekilde geri çekilmekteydi.

NOT: Mustafa Kemal'in I. Dünya Savaşı'nda görev aldığı **üçüncü ve son cephe**, Suriye Cephesidir.

- Alman General Liman Von Sanders'ten komutayı devralan Mustafa Kemal, **Yıldırım Orduları Grup Komutanı** oldu.
- Mustafa Kemal, bugünkü Türkiye-Suriye sınırında son savunma hazırlıklarını yaptığı sırada Mondros Ateşkes Antlaşmasının imzalanması ile cephede savaş sona erdi.

NOT: Arapların yaşadığı tüm Osmanlı topraklarında olduğu gibi bu cephelerde de Araplar, İtilaf Devletleri ile işbirliği yapmış ve Osmanlı kuvvetleri ile savaşmıştır.

KONU 3: İTİLAFLI DEVLETLERİNİN İMZALADIKLARI GİZLİ ANTLAŞMALAR (OSMANLI DEVLETİ'Nİ PAYLAŞIM TASARILARI)

- İtilaf Devletleri I. Dünya Savaşı sırasında aralarında yaptıkları gizli antlaşmalarla Osmanlı topraklarını paylaşmışlardır.

- Bu antlaşmalar, Rusya'da iktidarı ele geçiren Bolşevik yönetimi tarafından savaş devam ederken tüm Dünya'ya açıklanmıştır.

İTİLAFLI DEVLETLERİNİN GİZLİ ANTLAŞMALAR YAPMA NEDENLERİ

- Savaş sonunda paylaşım konusunda aralarında oluşabilecek sorunları engellemek.
- Bazı devletleri kendi yanlarında savaşa sokabilmek. (Örneğin İtalya)
- Osmanlı topraklarında ayaklanmalar çıkarmak. (Arap ihanetlerini hatırlayalım)

A. Sykes-Picot Antlaşması

İtilaf Bloğunun iki büyük devleti İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'nin Ortadoğu topraklarını aralarında bu antlaşma ile bölüşmüştür. **Bölüşüme göre:**

- İngiltere Irak'ı alacak.
- Fransa Suriye, Lübnan ve Çukurova Bölgesini alacaktır.
- Ayrıca Lübnan ve Suriye'nin bir bölümünde iki devletin nüfuzu altında bir Arap devleti kurulacaktır.

B. Londra Antlaşması

- Akdeniz bölgesi ve 12 Ada İtalya'ya verilecekti.

C. St. Jean de Maurienne Antlaşması

- Batı Anadolu'nun İtalya'ya verildiği antlaşmadır.
- İtalya bu antlaşmadan sonra savaşa girmiştir.

D. Mc Mahon Antlaşması

- İngiltere ile Hicaz Emiri Şerif Hüseyin arasında yapılmıştır. Araplar savaşta İtilaf

Devletlerinin yanında yer alacak, buna karşılık Şerif Hüseyin önderliğinde Arabistan'da büyük bir Arap Devleti kurulacaktır.

E. Boğazlar Antlaşması

- Müttefik devletler ile Rusya arasında yapılmıştır.
- İstanbul ve Boğazlar, Rusya'ya verilmiştir.

F. Petrograd Sözleşmesi

- Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz Bölgesi Rusya'ya verilmiştir.

PAYLAŞIM TASARILARINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLER

İtilaf Devletlerinin gizli antlaşmalarla gerçekleştirdiği paylaşım tasarılarında iki büyük değişiklik meydana gelmiştir.

- Bunlardan Birincisi Rusya'nın savaştan çekilmesiyle yaşanmıştır. Rusya savaştan çekilince bu devlete vaat edilen İstanbul ve Boğazlar için tüm devletlerin birlikte yöneteceği bir komisyon kurulması kararlaştırılmıştır. Doğu Anadolu bölgesinde ise bir Ermeni devleti kurma fikri ortaya çıkmıştır.
- İkinci büyük değişiklik ise Wilson ilkelerini bahane eden İngiltere'nin Batı Anadolu'nun İtalya yerine Yunanistan'a verilmesini sağlamasıdır.

NOT: Bu konuyu ileride daha ayrıntılı olarak işleyeceğiz.

DİKKAT: Bu değişikliklerden sonra ortaya çıkan tasarı **SEVR Antlaşmasını** doğurmuştur.

KONU 4: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN SONA ERMESİ

- Dünya Savaşı'nın genelinde İttifak Devletlerinin karada, İtilaf Devletleri'nin ise

denizde daha üstün olduğunu söyleyebiliriz.

- Ayrıca savaşın uzaması kaynakları daha fazla olan İtilaf Devletleri'nin işine geliyordu.
- Dünya Savaşı'nda iki kırılma anı olmuştur. Bunlardan ilki İtilaf Devletleri'nin Çanakkale Boğazını geçememeleri ile yaşanmıştır. Büyük itibar kaybına uğramışlar, müttefikleri Rusya'yı kaybetmişler ve karşı saflara Bulgaristan katılmıştır.
- İkinci kırılma anı ABD'nin İtilaf Devletleri safında girmesi olmuştur. ABD, savaş sürerken tarafsızlığını ilan etse de İngiltere'ye silah satmıştır. Bunu engellemeye çalışan Alman denizaltıları bir Amerikan yolcu gemisini batırınca ABD, bazı şartlarla (Wilson ilkeleri) savaşa girmiştir. Doğrudan Batı cephesine çıkarma yapan ABD, bu cephedeki dengeyi bozmuş ve Almanya savaşı kaybetmiştir. Bunun ardından İttifak Devletleri ard arda teslim olmuştur.

NOT: İlk teslim olan İttifak Devleti Bulgaristan olmuştur.

I. DÜNYA SAVAŞI SONUNDA İMZALANAN ATEŞKES ANTLAŞMALARI

- Osmanlı Devleti ile Mondros Ateşkes Ant.
- Almanya ile Rethandes Ateşkes Ant.
- Avusturya-Macaristan ile Villa Quist Ateşkes Ant.
- Bulgaristan ile Selanik Ateşkes Ant. imzalanmıştır.

I. DÜNYA SAVAŞI SONUNDA İMZALANAN BARIŞ ANTLAŞMALARI

- Osmanlı Devleti ile SEVR (Ancak ölü doğan Sevr'in yerine LOZAN Barış Antlaşması)
- Almanya ile Versay Barış Ant.
- Avusturya ile St. Jermen Barış Ant.
- Macaristan ile Trianon Barış Ant.
- Bulgaristan ile Nöyyi Barış Ant.

DİKKAT: Avusturya-Macaristan İmparatorluğu iki parçaya ayrılmış, ortaya çıkan iki devletle ayrı barış antlaşmaları imzalanmıştır.

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN GENEL SONUÇLARI

- Dünya Savaşı İngiltere ve Fransa dışında kimseyi mutlu etmedi. Kalıcı barışın sağlanamaması 2. Dünya Savaşı'na neden oldu.
- Osmanlı, Avusturya-Macaristan, Rusya gibi imparatorluklar parçalandı.
- Osmanlı, Rusya, Avusturya, Almanya'daki Hanedanlar iktidarı kaybetti.
- Macaristan, Çekoslovakya, Yugoslavya, Polonya gibi yeni devletler kuruldu.
- Pek çok ülkede rejimler değişti. Örneğin Rusya'da Bolşevizm, Almanya'da Nazizm, İtalya'da Faşizm, Türkiye'de Cumhuriyet gibi...
- Bu savaşta ilk kez kimyasal silah, tank, denizaltı kullanıldı.
- Özellikle cephe gerisinde yaşanan kayıplar cephe kavramının değişmesine ve Sivil Savunma teşkilatlarının doğmasına neden oldu.
- Sömürgecilik isim değiştirerek Manda ve Himaye adını aldı.
- Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) kuruldu.

NOT: Son iki maddede yazan gelişmelerin nedeni yine Wilson İlkeleridir. Bu konuyu bir sonraki ders notumuzda daha ayrıntılı olarak işleyeceğiz.